

1. bijenale suvremene hrvatske grafike

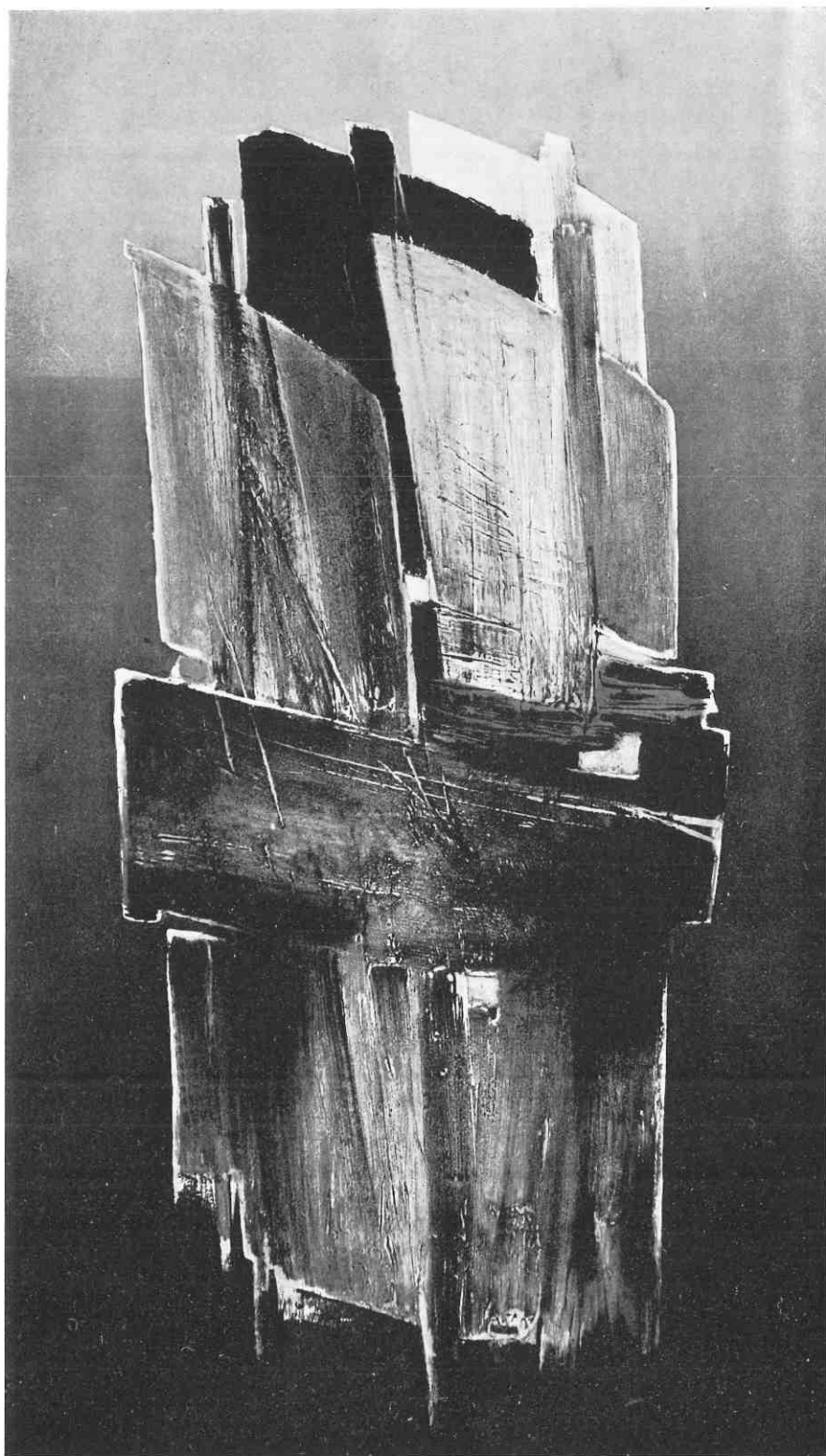
umjetnički salon
split
6. 8 — 15. 9. 1974.

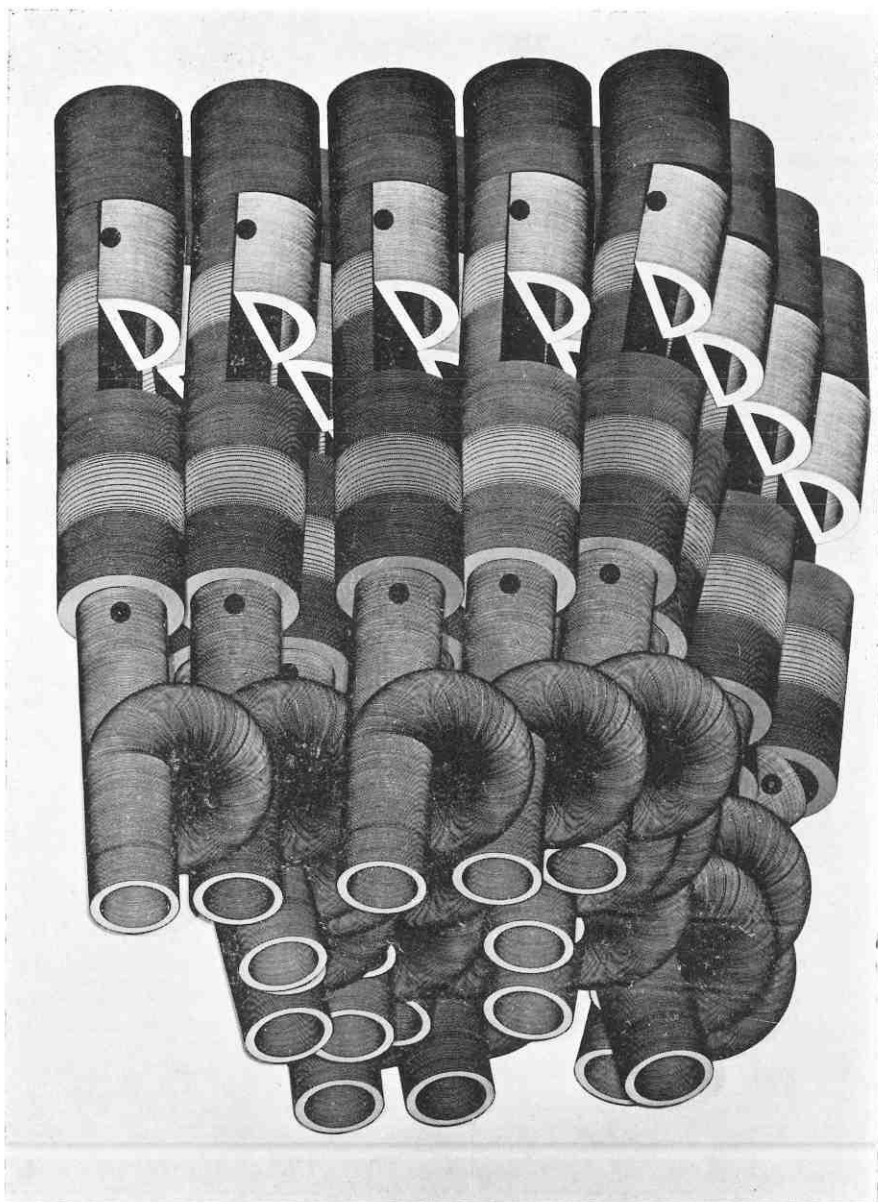
duško kečkemet

Iako od svih jugoslavenskih gradova ima najdužu kulturnu tradiciju, Split kao da se dugo nalazio po strani našega kulturnog života koji se odvijao izvan njega. Svakom je kulturnom središtu potrebna i neka manifestacija koja će ne samo moći lokalna ostvarenja usporediti s onima šire sredine i tako ih stimulirati, nego određenom akcijom taj grad bar za čas postaviti u središte pažnje cijele nacije, ili čak međunarodne pažnje. Ne ovisi to samo o sredstvima, jer ona pri tom nisu od presudne važnosti. Kad stvaraoci u nekome mjestu, ili u nekoj pokrajini, osjete da mogu pružiti više nego što njihovoj sredini dostaje, da se mogu uklopiti u šire tokove stvaranja, onda se rađa i želja za akcijama koje nadilaze granice njihova fizičkog horizonta. Split se na planu likovne djelatnosti upravo nalazi u takvoj situaciji. Ima ne samo brojne slikare i kipare, nego i niz vrlo aktivnih i u širim granicama priznatih likovnih stvaralaca. U njemu postoji opća društvena klima sklona podržavanju ne samo kvantiteta, nego i kvalitete stvaranja. Postoji i svijest da taj grad, uz Dubrovnik, ljeti postaje središte prometa i kulturnog života u Republici, i da takva likovna manifestacija reprezentiranja suvremene hrvatske grafike u isto vrijeme postaje izložba otvorena ne samo čitavom narodu, nego i inozemstvu.

Prvi bijenale suvremene hrvatske grafike okupio je gotovo sve grafičare u Republici. Izabrano je i izloženo 100 radova od 59 autora, a zastupljeni su bili svi suvremeni likovni pravci i tehnike reproduktivne grafike. Na toj izložbi, kao i na ostalim sličnim revijalnim izložbama našega slikarstva, može se uočiti da se nikad u našoj likovnoj prošlosti nije usporedo odvijalo i susretalo toliko raznorodnih i međusobno oprečnih pravaca kao danas. Gotovo bismo mogli zaključiti da suvremena naša grafička umjetnost — koja je uglavnom ipak odraz suvremene svjetske umjetnosti — i nema svoja dominantnog likovnog stila. Od

deskriptivnog realizma, preko krajnje proživljenog ekspresionizma, do hladne tehničke apstrakcije, svi su pravci, svi stilovi zastupljeni. U smislu ilustrativne grafičke deskripcije rade Željko Hegedušić, Joko Knežević, Virgilije Nevjestić i Ivica Šiško. Pseudohistorijska dekorativnost očita je na radovima Ivana Grbića i Gorana Trbuljaka. Udaljivanje od čiste grafike u smjeru crteža i poezije pokazuju radovi Drage Ivaniševića i Vilima Svečnjaka. Grafike Ante Kaštelančića, Branka Kovačevića i Ede Murtića, monotipije i serigrafije, u biti su grafičke transpozicije slikarskih rješenja. Drugu krajnju točku realizma čine »spontane slučajnosti« Ladislava Galete i Dalibora Martinisa. Realizmu je blizak i nadrealizam na grafikama Antuna Babića, Petra Jakelića, Jure Labaša, Vaska Lipovca, Nikice Petrić-Turkalja i Mirjane Zajec. Ekspresionistički smjer rada odaju otisci Gorana Čabrajića i Luke Peke, a naivno-ekspresionistički Ivana Lackovića i Zvonka Lončarića. Još uvijek je očigledan i organski naturalizam Nives Kavurić-Kurtović, Dubravke Babić i Vjere Lalin. Apstrakcija je ipak dominantan smjer, posebno u našoj suvremenoj grafici. Od organske apstrakcije izvanrednih grafika Ordana Petlevskog do svih smjerova dekorativnih i tehničkih apstrakcija dug je i ujedno kratak put. Posebnu pažnju specifičnoj grafičkoj tehnici posvećuju Mihajlo Arsovski, Ivan Kuduz i Nenad Pepeonik. Sličnu grafičku apstrakciju gaje Jakov Budeša i Josip Restek, a efektima grafičkih otisaka prepuštaju se Krešo Haluga, Frano Missija i Višnja Tamhina. Traženje znaka-simbola vidljivo je u radovima Marijana Jakubina i Dore Kovačević. Dekorativna usmjerenja idu od grafike Biserke Baretić do onih secesijskih Josipa Bukala i Marije-Branke Košković. Objektivnu i u većini slučajeva hladnu apstrakciju, temeljenu katkada na harmoniji, a katkada na tehničkoj spekulaciji, pokazuju »neofuturistički« radovi Vinka Fistera, Ive Friščića i Slavka Grčka; zatim grafike Miroslava Šutejev ili Ljerke Šibenik u kojima je bitno traženje volumena i kompu-

daniel buren

galerija
suvremene
umjetnosti
zagreb
4 — 22. 4. 1974.

ješa denegri

terska grafika Vilka Žiljaka. Kad bismo među svim navedenim pravcima i tendencijama htjeli navesti najdosljedniji, najdominantniji i u cjelini grafički najkvalitetniji, bila bi to zacijelo apstraktna geometrijska konstrukcija. Odreda su to dobri, često više građeni nego spontani, ali idejno i tehnički dosljedno provedeni, radovi Ivana Picelja, Vjenceslava Richtera, Jurja Dobrovića, Mladena Galića, Julija Knifera, Ante Kuduza i Deana Jokanovića.

Prvi bijenale suvremene hrvatske grafike u Splitu uspio je u onome što je želio: da bude zorna panorama suvremenih kretanja i likovnih dostignuća naše grafike.